

Pojęcia z zakresu praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego:

Cywil – osoba, która nie jest kombatantem, nie może brać udziału w działaniach zbrojnych, nie może być obiektem ataku.

Europejska Konwencja Praw Człowieka – właściwie Konwencja Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, podstawowa konwencja z zakresu ochrony praw człowieka przyjęta przez państwa będące członkami Rady Europy w 1950 r., przyjęto do niej 14 protokołów dodatkowych, część z nich wprowadza nowe prawa, jak prawo własności, czy zakaz dyskryminacji. Polska jest stroną konwencji i niektórych protokołów dodatkowych.

Europejski Trybunał Praw Człowieka – sąd z siedzibą w Strasburgu, zajmuje się skargami na naruszenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez organy publiczne państwa strony konwencji, w jego składzie zasiada po jednym sędzi z każdego kraju strony konwencji.

Kombatant – zazwyczaj członek sił zbrojnych lub oddziałów ochotniczych podlegających danemu państwu, może prowadzić działania zbrojne, jest chroniony jedynie wtedy gdy jest ranny, chory, albo jest rozbitkiem lub się podda.

Komitet Praw Człowieka – organ powołany na podstawie Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, rozpatruje sprawozdania państw oraz skargi indywidualne na naruszenia paktu, o ile państwo strona paktu wyraziło na to zgodę przystępując do pierwszego protokołu dodatkowego do paktu.

Ludobójstwo – termin stworzony przez polskiego prawnika Rafała Lemkina na określenie zbrodni popełnionej w celu wyniszczenia w całości lub części grupy narodowej, etnicznej, rasowej lub religijnej poprzez zabójstwo członków grupy, lub spowodowanie poważnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia psychicznego członków grupy, lub rozmyślne stworzenie dla grupy warunków życia, obliczonych na spowodowanie jej całkowitego lub częściowego zniszczenia fizycznego, lub stosowanie środków, które mają na celu wstrzymanie urodzin w obrębie grupy, lub przymusowe przekazywanie dzieci, członków grupy do innej grupy. Definicja ludobójstwa została przyjęta w konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa przyjętej w 1948 r. Polska jest stroną tej konwencji.

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych – konwencja międzynarodowa, której tekst przyjęło Zgromadzenie Ogólne w 1966 r., zawiera prawa, których państwo ratyfikujące pakt musi przestrzegać wobec wszystkich osób, które znajdują się na jego terytorium i podlegają jego jurysdykcji. Wśród praw zawartych w pakcie znajdują się: prawo do życia, wolność od tortur, zakaz niewolnictwa, wolność sumienia, prawo do stowarzyszania się. Polska jest stroną paktu. Do paktu przyjęto dwa protokoły dodatkowe, pierwszy w 1966 dotyczy możliwości składania skargi indywidualnej do Komitetu Praw Człowieka (Polska jest jego stroną), drugi z 1989 r. dotyczy zakazu orzekania i wykonywania kary śmierci w okresie pokoju (Polska nie jest jego stroną).

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych - konwencja międzynarodowa, której tekst przyjęło Zgromadzenie Ogólne w 1966 r., zawiera takie prawa jak: prawo do pracy, do zabezpieczenia społecznego, prawo tworzenia związków

zawodowych, prawo do odpowiedniego poziomu życia. Do paktu przyjęto jeden protokół dodatkowy w 2008 r., który dotyczy możliwości rozpatrywania przez Komitet Gospodarczy, Społeczny i Kulturalny zawiadomień w sprawie stanu przestrzegania praw zawartych w pakcie w danym państwie (Polska nie jest jego stroną).

Międzynarodowe Prawo Humanitarne – jest to prawo międzynarodowe określające, kto jest chroniony w czasie konfliktów zbrojnych i jakie metody i środki walki mogą być używane przez walczących.

Międzynarodowy Trybunał Karny – stały międzynarodowy trybunał karny z siedzibą w Hadze sądzący wyłącznie osoby fizyczne za zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości, zbrodnię ludobójstwa. Jego statut został przyjęty w 1998 r. Jego stroną jest Polska.

Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii – trybunał tymczasowy utworzony przez Radę Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1993 r., aby osądzić zbrodnie popełnione w byłej Jugosławii po 1 stycznia 1991 r. Jego siedziba jest w Hadze.

Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy - trybunał tymczasowy utworzony przez Radę Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1994 r., aby osądzić zbrodnie popełnione w 1994 r., czyli w okresie największej fali ludobójstwa w Rwandzie. Jego siedziba jest w Aruszy w Tanzanii.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka – pierwszy uniwersalny dokument z zakresu ochrony praw człowieka, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 10 grudnia 1948 r., dlatego też 10 grudnia każdego roku jest obchodzony jako międzynarodowy dzień praw człowieka.

Przedawnienie – okres czasu, po upływie którego nie można sądzić sprawcy zbrodni za przestępstwo, które popełnił. Przedawnieniu nie ulegają zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości, zbrodnia ludobójstwa.

Zbrodnia przeciwko ludzkości – zbrodnia międzynarodowa polegająca na świadomym ataku przeciwko ludności cywilnej, który ma charakter rozległy (chodzi o skalę) lub systematyczny (chodzi o intensywność).

Zbrodnie wojenne – inaczej ciężkie naruszenia prawa wojennego (obecnie zwanego prawem konfliktów zbrojnych) polegające na działaniach wymierzonych w osoby chronione tym prawem, takie jak cywile, jeńcy, rozbitkowie, ranni i chorzy kombatanci, personel medyczny i duchowny, personel organizacji międzynarodowych takich jak np. ONZ.